

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kemikaalivalvontasuunnitelma

Pohjois-Savon pelastuslaitos
2026

Sisälllys

1. Muutokset ja hyväksyntä	3
2. Johdanto.....	4
3. Tavoite.....	4
4. Kemikaalivalvontaan liittyvä keskeinen lainsäädäntö	4
5. Valvonnan tasot	5
5.1 Kemikaalien säilytys	6
5.2 Vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi	6
5.3 Tilapäinen vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi	7
5.4 Vaarallisten kemikaalien laajamittainen teollinen käsittely ja varastointi.....	7
6. Valvontakohteet.....	7
6.1. Vaarallisten kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi	7
6.1.1. Vähittäismyymälät	8
6.1.2. Palavan nesteen varastointi jakeluasemalla	8
6.2. Öljylämmityslaitteistot (685/2015 39 §)	8
6.4. Ilotulitteiden myynti (390/2005 63 §).....	9
6.5. Räjähdeiden valmistus ja varastointi sekä käyttö.....	9
6.6. Yksityishenkilöiden ilotulitukset kuluttajatuotteilla (390/2005 91–92 §).....	10
6.7. Ilotulitusnäytös.....	11
6.8. Vaarallisten kemikaalien käyttö erikoistehosteena yleisötapahtumissa (390/2005 81 §).....	11
6.9. Valvontakohteiden määrät	11
7. Valvontamenetelmät	11
7.1. Yleiset palotarkastukset	12
7.2. Jälkivalvonta	12
7.3. Asiakirjavalvonta.....	12
7.4. Lausunnot	12
7.6. Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa.....	13
7.6. Neuvonta.....	13
8. Resurssit	14
9. Tietojärjestelmät ja rekisterit	14
10. Henkilöstön kehittäminen	14
11. Seuranta ja vaikuttavuus.....	14
12. Kehitystyö	17

1. Muutokset ja hyväksyntä

Kemikaalivalvontasuunnitelman ylläpidosta vastaa riskienhallintapäällikön nimeämä kemikaalivalvontaa vastuualueenaan suorittava palotarkastaja. Riskienhallintapäällikkö hyväksyy suunnitelman ja siihen tehtävät merkittävät muutokset.

Hyväksytty:	Laatijat:	Päivämäärä:	Versio:
2.12.2024 Jani Kuutsa	Riikka-Liisa Kukkonen, Jani Kuutsa	29.11.2024	1.0
14.11.2025 Lauri Holappa	Riikka-Liisa Kukkonen	3.10.2025	2.0

2. Johdanto

Vaarallisten kemikaalien valvonnasta säädetään kemikaalilainsäädännössä. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) ja valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) määrittelevät pelastusviranomaiselle kuuluvat valvontavastuut.

Pelastusviranomainen on määrätty toimimaan valvontaviranomaisena, kun on kyse:

- vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista
- öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta
- maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuksista
- yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä tai niiden luovutuksesta yksityiseen kulutukseen
- räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena yleisötilaisuuksissa
- ilotulitteiden yksityisestä käytöstä

Pelastuslain (379/2011) 79 § mukaan pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvontasuunnitelmassa on määritettävä suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet. Kemikaalivalvonta on tehokkainta toteuttaa valvontasuunnitelman mukaisten palotarkastusten yhteydessä.

Valvontavälit määritellään kohteen toiminnan laajuuden sekä riskien perusteella. Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) tuli voimaan 1.7.2015. Samassa yhteydessä päivitettiin valtioneuvoston asetusta vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012). Räjähdeasetuksen tilalle tuli kaksi uutta asetusta. Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta (819/2015) tuli voimaan 1.7.2015 ja valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015) tuli voimaan 1.9.2015.

Kemikaalivalvontasuunnitelma on Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaan liittyvä suunnitelma, jossa kuvataan pelastusviranomaiselle kuuluva vaarallisten kemikaalien valvonta ja valvonnan toteuttaminen sekä toteutuminen Pohjois-Savon pelastuslaitoksella. Pelastuslain (379/2011) 79 § mukaan valvontasuunnitelma on tarkastettava vuosittain ja muutoinkin jos tarkastamiseen on erityinen syy. Samassa yhteydessä tarkastetaan myös kemikaalivalvontasuunnitelma, joka on valvontasuunnitelman liite.

3. Tavoite

Kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää yleistä turvallisuutta.

Pelastuslaitoksen kemikaalivalvonnan tavoitteena on, että pelastuslaitoksen alueelle tapahtuvassa vaarallisten kemikaalien käsittelyssä ja varastoinnissa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja turvallisuus on vähintään lainsäädännön vaatimusten mukaista. Lisäksi tavoitteena on pelastuslaitoksille kemikaalilainsäädännössä määritellyn valvontaveloitteen toteuttaminen sekä turvallisen ja tehokkaan pelastustoiminnan (pelastus ja ensihoito) mahdollistaminen kemikaalikohteissa.

4. Kemikaalivalvontaan liittyvä keskeinen lainsäädäntö

Kemikaalivalvonnan perusteet ja lähtökohdat määritellään kemikaaliturvallisuuslaissa 390/2005. Erilaiset asetukset tarkentavat kokonaisuutta esim. ilmoitusten käsittelyyn ja valvontaan liittyvät vaatimustasot. Tukesin

ohjeet, erilaiset standardit sekä muut alaa koskevat ohjeet esittävät hyväksyttävää toteutustapaa ja soveltamisohjeita. Kemikaalivalvonnassa tulee huomioida kaikki oleelliset määräykset, säännökset ja ohjeet kokonaiskuvan muodostamiseksi.

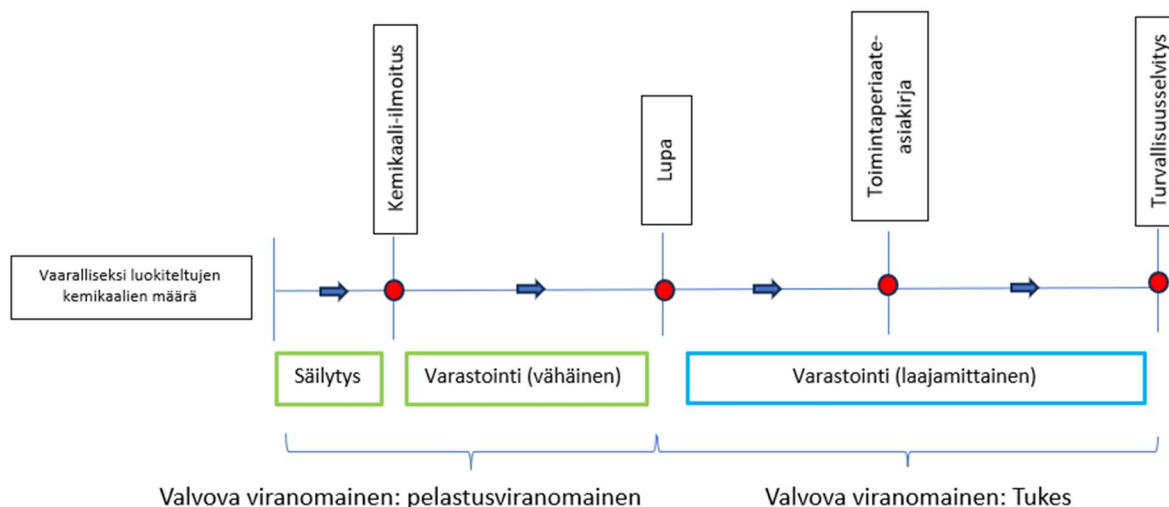
Seuraavassa on lueteltu lait, asetukset ja Kauppa- ja teollisuusministeriön päätökset, joihin valvontavastuu ja määräykset keskeisesti perustuvat.

- Pelastuslaki 379/2011
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011
- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005 (1030/2009)
- Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista 59/1999 (484/2005) 8 luku
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista 856/2012
- Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista 858/2012 (854/2018)
- Valtioneuvoston asetus maakaasu-, nestekaasu- ja öljylämmityslaitteistojen asennus- ja huoltotoimintaa sekä maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusta harjoittavien hyväksymisestä 558/2012 (856/2018)
- KTM:n päätös öljylämmityslaitteistoista 314/1985
- KTM:n päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983 (1199/1995)
- Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta 819/2015
- Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus- vaatimuksista 1101/2015
- KTM:n päätös vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemalla 415/1998
- KTM:n päätös bensiinin käsittelystä ja varastoinnista 181/2000
- KTM:n päätös palavista nesteistä 313/1985, 5–6 luvut
- Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta 551/2009

5. Valvonnan tasot

Kemikaalilainsäädännöstä tulevat velvoitteet toiminnanharjoittajalle määräytyvät toiminnan laajuuden mukaan. Tuotantolaitosten toiminta jaetaan laajuuden perusteella kahteen ryhmään: laajamittaiseen ja vähäiseen. Toiminnan laajuus määritellään kemikaalien määrän ja vaarallisuuden perusteella laskemalla suhdeluku. Kemikaalimääräksi katsotaan kyseisen kemikaalin suurin mahdollinen määrä tuotantolaitoksella mukaan lukien raaka-aineet, laitteistoissa ja varastoissa olevat kemikaalit sekä tuotantolaitoksella mahdollisesti säilytettävät kuljetussäiliöt ja -pakkaukset. Säiliöiden osalta määrä lasketaan säiliötilavuuden, ei täyttömäärän perusteella. Määrät ilmoitetaan tonneina. Käytön laajuuden määrittämisessä suositellaan käytettävän Tukesin kemikaalien suhdelukulaskuria, joka löytyy KemiDigi-palvelusta.

Laajamittaista toimintaa valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) ja vähäistä toimintaa pelastusviranomainen (kuva 1). Poikkeuksena tässä on kaivokset ja räjähteiden käsittely, joissa Tukes toimii valvontaviranomaisena. Lisäksi jakeluaseman, vähittäismyymälän tai useamman vähittäismyymälän muodostaman kauppakeskuksen harjoittamaa vaarallisten kemikaalien varastointia on aina pidettävä vähäisenä ja pelastusviranomainen toimii niiden valvontaviranomaisena.

Kuva 1. Kemikaalivalvontavastuut

5.1 Kemikaalien säilytys

Kemikaalien säilytyksellä tarkoitetaan ilmoitusrajojen alle jäävää säilytystä. Toiminnanharjoittajan velvollisuutena on olla selvillä käsittelemiensä kemikaalien vaaraominaisuuksista ja käsittelyyn liittyvistä vaaroista myös silloin, kuin kyseessä on kemikaalien säilytys. Pelastusviranomaisen on valvottava säilytystä kohteesta riippumatta. Mikäli ilmoitusraja ylittyy, on kyseessä vähäinen kemikaalien käsittely ja varastointi.

Sallitut säilytysmäärät on kuvattu valvonta-asetuksessa (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 685/2015). Kemikaalien säilytyksen valvontaa voidaan perustella myös Pelastuslaki 9 §:n 2 momentin avulla: Helposti syttyvää materiaalia ei saa säilyttää niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

Sen, jolla on hallussaan vaarallista kemikaalia, tulee noudattaa kemikaalin säilytyksessä huolellisuutta ja varovaisuutta. Vaaralliset kemikaalit tulee säilyttää vaatimusten mukaisissa päällyksissä niille varatuissa paikoissa. Lisäksi kemikaalin haltijan tulee huolehtia, etteivät asiattomat saa kemikaalia haltuunsa. Vaarallisen kemikaalin säilytystilassa tulee lisäksi huolehtia asianmukaisesta järjestyksestä ja ilmanvaihdesta sekä siitä, että vahinkotapauksissa kemikaali voidaan kerätä talteen tai tehdä vaarattomaksi.

Keskenään reagoivat kemikaalit tulee säilyttää toisistaan erillään, jos niiden reaktiosta toistensa kanssa voi olla seurauksena palaminen, huomattava lämmön kehittyminen, vaarallisten kaasujen kehittyminen taikka epästabiilien aineiden muodostuminen. (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005 35 §).

5.2 Vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi

Pelastusviranomaisen tehtävänä on valvoa, että vaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle. Vähäisen vaarallisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonta lähtee liikkeelle toiminnanharjoittajan kemikaali-ilmoituksesta (390/2005 24 §). Ilmoituksen sisältö määritellään tarkemmin valvonta-asetuksessa (685/2015 33 §).

Pelastusviranomainen tekee ilmoituksen perusteella kemikaalipäätöksen (390/2005 25 §, 685/2015 36 §), jossa voidaan asettaa toimintaa koskevia ehtoja. Päätös saatetaan tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle sekä kunnan/kaupungin ympäristösuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle.

Kemikaalipäättöksen jälkeen pelastusviranomainen tekee käyttöönottotarkastuksen, jossa tarkastetaan laitoksen toimintatavat ja teknisten toteutusten vaatimustenmukaisuus annettujen ehtojen mukaisesti (390/2005 27 §, 685/2015 37 §). Käyttöönottotarkastuksella tulee erityisesti kiinnittää huomiota kemikaalien turvalliseen käyttöön, laitoksen rakenteiden, laitteistojen ja varusteiden huoltoon ja kunnossapitoon, henkilöstön koulutukseen ja opastukseen sekä onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoiminnan organisointiin. Tarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, josta käyvät ilmi mahdollisesti havaitut puutteet sekä tarvittavat toimenpiteet niiden korjaamiseksi. Toiminnanharjoittajan on annettava asetetussa määräajassa selvitys tarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Tarkastuspöytäkirja lähetetään tiedoksi aluehallintoviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle.

5.3 Tilapäinen vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi

Vaarallisten kemikaalien vähäinen käsittely ja varastointi voi olla myös tilapäistä. Tilapäisenä käsittelyllä ja varastoinnilla käsitetään enintään kuusi kuukautta kestävää kemikaalin käyttöä työmailla, messuilla, näyttelyissä tai kilpailuissa tai muuta vastaavaa toimintaa. Tilapäisestä käsittelystä ja varastoinnista on säädetty tarkemmin valvonta-asetuksessa 685/2015. Tilapäisestä käsittelystä ja varastoinnista on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle (685/2015 34 §). Pelastusviranomaisen on tehtävä ilmoituksen perusteella päätös (685/2015 36 §) ja käyttöönottotarkastus (685/2015 38 §).

5.4 Vaarallisten kemikaalien laajamittainen teollinen käsittely ja varastointi

Laajamittaista vaarallisten kemikaalien käsittelyä ja varastointia valvoo Tukes. Valvontaviranomaisilla on tehtävänä valvoa määräysten ja säädösten perusteella, että vaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle. Osa laajamittaisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin kohteista on lain mukaisesti ulkoisen pelastussuunnitelman laadintavelvollisia kohteita. Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen on yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa pelastusviranomaisen vastuulla. Ulkoisen pelastussuunnitelman harjoitusten järjestäminen tehdään vähintään kolmen vuoden välein. Ulkoisten pelastussuunnitelmien koko prosessissa noudatetaan Sisäministeriön ohjeen mukaisia toimintatapoja.

Laajamittaisten kemikaalikohteiden valvontaa suoritetaan yleisten palotarkastusten yhteydessä. Pelastusviranomainen voi osallistua Tukesin määräaikaistarkastuksille ja asiassa tehdään viranomaisyhteistyötä. Toisen viranomaisen tarkastukselle osallistumisesta ei laskuteta, ellei samalla tehdä yleistä palotarkastusta.

6. Valvontakohteet

Liitteenä olevassa taulukossa (liite 1) on kuvattu kemikaalivalvonnan kohteita, valvonnan perusteena olevaa lainsäädäntöä, valvonnan suorittaminen, valvova viranomainen ja tarkastusväli.

6.1. Vaarallisten kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi

Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista pelastusviranomaiselle vähintään kuukausi ennen toiminnan aloittamista.

Pelastusviranomaisen on tehtävä ilmoituksesta kirjallinen päätös, ja tarkastettava kohde ennen toiminnan aloittamisesta. Päätöksessä pelastusviranomainen voi asettaa toimintaa koskevia ehtoja. Tarkastuspöytäkirja tulee lähettää tiedoksi aluehallintoviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle. Pelastusviranomainen kirjaa tiedot käytössään olevaan tietojärjestelmään. Kemikaalipäätös on laskutettava toimenpide, josta peritään pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukainen maksu.

Kohteiden valvontaa suoritetaan yleisten palotarkastusten yhteydessä. Valvontasuunnitelmassa on määritelty kohteiden tarkastusväli. Tarkastusväliin vaikuttavia tekijöitä ovat esim. rakennuksen pinta-ala sekä riskinarvio.

6.1.1. Vähittäismyymälät

Vähittäismyymälä, useamman vähittäismyymälän muodostama kauppakeskus sekä polttoaineen jakeluasema ovat pelastusviranomaisen valvonnassa olevia kohteita. Kohteista on tehtävä ilmoitus pelastuslaitokselle, jos säilytysmäärät ylitetään. Palavien nesteiden ja kaasujen säilytyksestä säädetään Valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012 (47 §). Myymälähuoneena käytettävässä paloteknisessä osastossa tai usean myymälähuoneen muodostamassa, samaan palotekniseen osastoon kuuluvassa kauppakeskuksessa saa säilyttää:

- 1) palavia nesteitä sekä palavia nesteitä tai palavia kaasuja sisältäviä aerosoleja yhteensä enintään 1000 litraa, josta määrästä saa olla erittäin helposti syttyviä palavia nesteitä ja aerosoleja yhteensä enintään 200 litraa; sekä
- 2) nestekaasua enintään 25 kilogrammaa.

Erittäin helposti syttyviä palavia nesteitä saa säilyttää enintään 5 litran suuruisissa astioissa ja muita palavia nesteitä enintään 25 litran suuruisissa astioissa.

Myymälärakennuksessa voi lisäksi olla myymälähuoneesta erillään olevia aerosolien, palavien nesteiden taikka nestekaasun varastoja, jotka muodostavat oman paloteknisen osaston.

Aerosolit, palavat nesteet ja nestekaasu tulee myymälähuoneistossa sijoittaa niille erikseen varattuihin paikkoihin erilleen sytytyslähdeistä ja muista herkästi syttyvistä palavista aineista siten, että ne eivät tulipalotilanteessa estä myymälähuoneistosta poistumista. Palavan nesteen leviäminen myymälähuoneistossa palavan nesteen säilytykseen varatun paikan ulkopuolelle tulee estää.

6.1.2. Palavan nesteen varastointi jakeluasemalla

Jakeluasemien palotarkastukset suoritetaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaan. Valvontaväliä voidaan muuttaa riskiperusteisesti. Tarkastuksia suoritetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kunnan ympäristöviranomaisten kanssa. Tarkastuksissa käytetään apuna Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimaa tarkastuslistaa (Pelastuslaitosten tarkastajien jakeluaseman tarkastuslista).

Uusien jakeluasemien ilmoitusmenettely on vastaava kuin kemikaalien vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin ilmoitusmenettely.

6.2. Öljylämmityslaitteistot (685/2015 39 §)

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava pelastusviranomaiselle myös sellaisen sumutuspolttimella varustetun öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta, joka ei ole edellyttänyt ilmoitusta kemikaalien vähäisestä varastoinnista. Öljylämmityslaitteistojen valvonta käynnistyy toiminnanharjoittajan tai kiinteistön omistajan ilmoituksesta. Pelastusviranomaisen on tarkastettava öljylämmityslaitteisto kolmen kuukauden kuluessa käyttöönotosta.

Käyttöönototarkastuksesta laaditaan pöytäkirja, joka toimitetaan laitteiston omistajalle. Havaitut puutteet määrätään korjattaviksi, kohtuullisessa määräajassa ja korjaus jälkivalvotaan. Pöytäkirja laaditaan käytössä olevalla palotarkastusohjelmalla, johon tieto uudesta öljylämmityslaitteistosta tallentuu.

Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti.

6.3. Maanalaiset öljysäiliöt (390/2005 54 §)

Öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista määrätään KTM:n päätöksessä maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983. Öljysäiliöiden tarkastuksia suorittavat Tukesin päteväksi arvioimat toiminnanharjoittajat. Tarkastuksen teettämisestä vastaa öljysäiliön omistaja. Omistajan tai haltijan on huolehdittava, että tärkeällä tai muulla vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella olevat maanalaiset öljysäiliöt tarkastetaan määräajoin. Säiliö, joka tarkastuksessa havaitaan öljyvahingonvaaraa aiheuttavaksi, on korjattava tai poistettava käytöstä. Välitöntä vaaraa aiheuttava säiliö on heti poistettava käytöstä.

Öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista laadittavat tarkastuspöytäkirjat toimitetaan valtuutettujen tarkastajien toimesta Pohjois-Savon pelastuslaitokselle (päivystävä palotarkastaja). Pöytäkirjojen perusteella tehdään riskinarvio, jonka perusteella päätetään valvontatoimenpiteistä. Mikäli säiliö on todettu täyttävän luokan A tai B vaatimukset, valvontatoimenpiteitä ei käytännössä tarvita. Mikäli säiliö on luokassa C, tulee säiliö poistaa käytöstä kuuden kuukauden aikana. Mikäli säiliö on luokassa D, tulee säiliö poistaa välittömästi käytöstä. Tässä tilanteessa pyydetään kiinteistön omistajalta selvitystä mitkä ovat toimenpiteet säiliön suhteen (=kuuleminen). Määräajan jälkeen laaditaan pöytäkirja, joka toimitetaan asiakkaalle valitusosoituksen kanssa. Pelastuslaitoksella on käytäntönä toimittaa pöytäkirja tiedoksi kunnan ympäristöviranomaiselle. Tarkastusvelvoitteen toteutumista valvotaan yleisten palotarkastusten yhteydessä sekä pientalojen omistajille lähetettävässä paloturvallisuuden itsearvioinnissa.

Öljysäiliöiden valvonnassa tehdään yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa. Maanalaisen öljysäiliön omistajan tulee ilmoittaa sen käytöstä poistamisesta kunnan ympäristöviranomaiselle. Pääsääntöisesti säiliöt tulee poistaa, mutta ympäristöviranomaisen voi kuitenkin myöntää poikkeuslupan säiliön maahan jättämiseen. Tällöin säiliö puhdistetaan ja täytetään. Ympäristöviranomaisen tulee lähettää tällainen poikkeuslupa tiedoksi pelastusviranomaiselle.

6.4. Ilotulitteiden myynti (390/2005 63 §)

Toiminnanharjoittajan on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle ilotulitteiden varastoinnista kaupan yhteydessä. Ilmoitus on tehtävä vähintään kuukausi ennen myynnin aloittamista. Ilmoituksen perusteella arvioidaan täyttävätkö järjestelyt valtioneuvoston asetuksessa räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta asetetut vaatimukset. Ilmoituksen perusteella annetaan kirjallinen päätös, jossa voidaan asettaa tarpeellisia määräyksiä ja ehtoja. Ilotulitteiden luovutus ja myynti on kielletty 1.12.–26.12. välisenä aikana, ellei ostajalla ole erillistä lupaa tuotteiden käytölle (pelastusviranomaisen hyväksyntä).

Pelastusviranomaiset suorittavat myyntipaikkojen tarkastukset myyntiaikana 27.12.–31.12.

Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti.

6.5. Räjähteiden valmistus ja varastointi sekä käyttö

Räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonta kuuluu Tukesin vastuulle.

Poikkeuksen muodostavat seuraavat asiat:

- ilotulitteiden varastoinnin valvonta kaupan yhteydessä
- ilotulitteiden käyttö yksityisen toimesta
- erikoistehosteiden käyttö
- tilapäisen räjähdevaraston käyttöönottotarkastus (erillisestä sopimuksesta)

6.5.1. Pysyvät räjähdevarastot

Myyvälöissä voidaan varastoida räjähteitä (ilotulitteet, ampumatarvikkeet) myös pysyvästi, mikäli tätä varten on rakennettu kiinteä räjähteiden säilytysvaatimukset täyttävä varastosuoja. Pelastusviranomaisen tulee tarkastaa

myymälävarastojen paloturvallisuus valvontasuunnitelman mukaisesti. Pääsääntöisesti myymälävarastot tarkastetaan yleisten palotarkastusten yhteydessä. Valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten lisäksi voidaan osallistua poliisin lupavalvonnan tarkastuksiin, jotka tehdään 24 kk:n välein.

Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti. Mikäli tarkastus suoritetaan valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen yhteydessä, veloitetaan palotarkastuksen tarkastusmaksu.

6.5.2. Tilapäiset räjähdetarastot (390/2005 59a §)

Räjähteiden tilapäistä varastointia räjäytys- ja louhintatyötä varten saa harjoittaa vain Tukesin luvalla. Tukes voi lupapäätöksessään asianomaista pelastusviranomaisesta kuultuaan hyväksyä räjähteiden tilapäisen varastoinnin käyttöönottotarkastuksen korvattavaksi pelastusviranomaisen tekemällä tarkastuksella. Käyttöönottotarkastuskäytännön tulee noudattaa räjähteiden valmistusta ja valvontaa koskevaa asetusta 819/2015 24–25 §. Pelastusviranomaisen laatii tarkastuksesta tarkastuskertomuksen. Tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi havaitut puutteet sekä tarvittavat toimenpiteet niiden korjaamiseksi. Pelastusviranomaisen on lähetettävä tarkastuskertomus toiminnanharjoittajalle, aluehallintovirastolle, turvallisuus- ja kemikaalivirastolle sekä poliisille. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto tekee tarvittaessa päätöksen varaston käytölle asetettavista ehdoista.

Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti.

6.6. Yksityishenkilöiden ilotulitukset kuluttajatuotteilla (390/2005 91–92 §)

Ilotulitteiden käyttö on sallittu ilman kirjallista ilmoitusta pelastusviranomaiselle vain vuodenvaihteessa 31.12. klo 18.00–1.1. klo 02.00 välisenä aikana. Muuna aikana käytettävistä ilotulitteista (kuluttajatuotteet) tulee toimittaa pelastusviranomaiselle kemikaaliturvallisuuslain 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus 5 vrk ennen aiottua aikaa. Ilmoitus tehdään nettisivuilla olevalla sähköisellä lomakkeella. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen, jossa voidaan asettaa ehtoja turvalliseen käyttöön. Ilotulitteiden käyttöön tulee olla myös maaomistajan lupa. Lisäksi käyttäjän tulee huolehtia naapureiden tiedottamisesta, käyttöpaikan eristämisestä ja riittävästä palovartiointista. Ilotulitteita on käytettävä siten, ettei niiden käytöstä aiheudu henkilö- ja omaisuusvahinkojen vaaraa. Ilotulitteita käytettäessä suojalasien käyttö on pakollista.

Pelastusviranomaisen voi antaa ilotulitteiden käyttöön paikallisista olosuhteista johtuvia määräyksiä (390/2005 92 §). Näissä määräyksissä pelastusviranomaisen voi sallia käytön ilman pelastusviranomaiselle tehtävää ilmoitusta tai kieltää ilotulitteiden käytön sellaisissa paikoissa, joissa ilotulitteiden käytön voidaan katsoa aiheuttavan vaaran.

Ilotulitteiden käyttö ilman ilmoitusta voidaan sallia esim. venetsialaisten aikana eli mökkikauden päättäjaisjuhlissa elokuun viimeisenä viikonloppuna. Pelastuslaitoksen päätöksestä sallia ilotulitteiden käyttö ilman ilmoitusta tiedotetaan 2–4 viikkoa ennen venetsialaisia pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Käyttöilmoitusta ei kuitenkaan hyväksytä käyttökieltoalueille, maastopalovaroituksen aikana, kovantuulen vallitessa (yli 15 m/s) ja silloin, kun käyttöpaikka ei täytä asetusten vaatimuksia. Ilotulitteiden käyttö on kuitenkin kiellettyä ilotulitteiden käyttökieltoalueille, jotka ovat Pohjois-Savon maakunnan alueella Kuopion ydinkeskusta, Petosen keskusta, Varkauden Päiviönsaaren alue ja Nilsin Tahkovuoren alue. Lisäksi Venetsialaisten aikaan ilotulitteiden käyttö on kielletty taajaan rakennetulla alueella.

Tukesin tulkinnan mukaan yrityksen tai yhdistyksen järjestämä ilotulitus on aina näytös, vaikka siinä käytettäisiin ainoastaan kuluttajatuotteita (F1-F2). Tällaisen ilmoitus ohjataan poliisin lupahallinnon käsiteltäväksi (kts. ilotulitusnäytökset).

6.7. Ilotulitusnäytös

Asiakkaan on ilmoitettava ilotulitusnäytöksen järjestämisestä Itä-Suomen poliisilaitokselle vähintään 14 vrk ennen näytöksen järjestämistä. Luvan hakijalla tulee olla maanomistajan lupa ammuntopaikalle. Poliisi voi asettaa näytöksen järjestämiselle ilotulitteiden turvallisen käsittelyn ja yleisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia ehtoja ja rajoituksia. Poliisi voi kieltää näytöksen järjestämisen, jos ilotulitteiden turvallisen käsittelyn ja yleisen turvallisuuden kannalta riittävät vaatimukset eivät täyty (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 1030/2009).

Poliisin on kuultava ilmoituksesta pelastusviranomaista. Poliisille kirjoittamassaan lausunnossa pelastusviranomaisen ottaa kantaa mm. ilotulituspaikan turvallisuusjärjestelyihin, alkusammutuskaluston riittävyyteen sekä palovartiointiin.

6.8. Vaarallisten kemikaalien käyttö erikoistehosteena yleisötapauksissa (390/2005 81 §)

Pyroteknisten tuotteiden tai vaarallisten kemikaalien käyttö kokoontumislaissa (530/1999) tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa on ammattimaista toimintaa ja vaatii aina pelastusviranomaisen hyväksynnän. Ilmoitus pyroteknisten tuotteiden käytöstä yleisötapauksessa on tehtävä pelastusviranomaiselle vähintään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden järjestämistä. Ilmoituksessa tulee nimetä vastuhenkilö, jolla tulee olla panostajalaissa (423/2016) tarkoitettu tehostealan pätevyys. Vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia siitä, että tilaisuuksissa räjähteitä tai vaarallisia kemikaaleja käytetään säännösten mukaisesti ja pelastusviranomaisen asettamien rajoitusten ja ehtojen mukaisesti.

Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen, jossa voi määrätä pyroteknisten tuotteiden turvallisen käsittelyn kannalta tarpeellisia rajoituksia ja ehtoja aiotulle käytölle. Pelastusviranomaisen voi myös kieltää käytön, jos siitä aiotussa paikassa ja aiottuna ajankohtana voidaan katsoa aiheutuvan ilmeistä henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahinkojen vaaraa. Jos samassa kohteessa toteutetaan sarja samanlaisia tehoste-esityksiä (teatterit, jääkiekko-ottelut ym.) voidaan nämä toteuttaa yhdellä päätöksellä ja yhdellä tarkastuksella. Pyroteknisten erikoistehosteiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käyttö yleisötapauksessa on asia, jonka perusteella yleisötilaisuuteen voidaan tehdä ylimääräinen palotarkastus yleisötapauksohjeen mukaisesti. Tarkastus voi sisältää koenäytöksen.

Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti.

6.9. Valvontakohteiden määrät

Merkittävä osa vähäistä kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten ilmoituksista on arkistoitu paperiarkistoihin. Vasta viime vuosina tehdyt uudet ilmoitukset ja päätökset on tallennettu sähköiseen arkistointiin. Rekisterien ja arkistointi kokonaisuuden laajamittainen läpikäyminen ja päivittäminen vaatisivat erillisiä resursseja, joita ei ole ollut valitettavasti käytettävissä. Tämän takia pelastusviranomaisella ei ole tällä hetkellä tiedossa vaarallisia kemikaaleja käsittelevien valvontakohteiden tarkkaa lukumäärää.

Laajamittaista kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavia kohteita on Pohjois-Savossa 44. Näistä 19 on lupalaitoksia, 11 nestekaasulaitoksia, seitsemän toimintaperiaatelaitosta ja seitsemän turvallisuusselvityslaitosta.

7. Valvontamenetelmät

Pelastusviranomaisen suorittaa kemikaalivalvontaa pääosin valvontasuunnitelman mukaisten yleisten palotarkastusten yhteydessä. Lisäksi valvontaa voidaan suorittaa yleisten palotarkastusten lisäksi esim.

asiakirjavalvonnan avulla. Valvontaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, mikä parantaa valvonnan laajuutta ja yhtenäistää valvonnan kokonaisuutta sekä tulkintoja.

7.1. Yleiset palotarkastukset

Pelastusviranomaisen tulee tarkastaa vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia harjoittava tuotantolaitos pelastuslain 79 §:n mukaisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarkastuksessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota tuotantolaitoksen turvalliseen käyttöön, laitoksen rakenteiden, laitteistojen ja varusteiden huoltoon ja kunnossapitoon, henkilöstön koulutukseen ja opastukseen sekä onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoiminnan organisointiin.

Yleisellä palotarkastuksella valvotaan myös Pelastuslain (379/2011) 2 luvun (Yleiset velvollisuudet) ja 3 luvun (Toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuudet) säännösten noudattamista. Kohde tarkastetaan asiakirjojen perusteella ja pistokokein, mutta vastuu kohteen turvallisuudesta on aina kohteen omistajalla, haltijalla ja toiminnanharjoittajalla. Palotarkastuksella annetaan neuvoja ja ohjeita sekä pyritään tukemaan kohteen omaa turvallisuuskulttuuria. Tarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, josta käyvät ilmi tuotantolaitoksessa mahdollisesti havaitut puutteet sekä tarvittavat toimenpiteet niiden korjaamiseksi. Toiminnanharjoittajan on annettava asetetussa määräajassa selvitys tarkastuksessa havaittujen puutteiden korjaamisesta.

7.2. Jälkivalvonta

Palotarkastuksilla tehdyt korjausmääräykset jälkivalvotaan samoin periaattein pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman mukaisesti (kts. valvontasuunnitelma).

7.3. Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvonnalla tarkoitetaan toiminnanharjoittajan laatimien dokumenttien, tarkastuslaitosten pöytäkirjojen ja tarkastusliikkeiden raporttien tarkastamista. Tällaisia ovat esim.

- öljysäiliöiden tarkastuspöytäkirjat
- todistukset öljysäiliöiden poistamisesta
- räjähdysuojasiasiakirjat (ATEX)
- tarkastuslaitosten käyttöönottotarkastus- ja määräaikaistarkastuspöytäkirjat (säiliöt, painelaitteet, putkistot ym.)
- pelastussuunnitelmat

7.4. Lausunnot

Pelastusviranomaisen vaikuttaa osaltaan muiden viranomaisten lupamenettelyyn antamalla lausuntoja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyyn liittyvissä asioissa. Esimerkkejä tyypillisistä lausuntopyynnöistä ovat:

- ilotulitusnäytökset (Poliisi)
- ympäristöluvut ja ympäristövaikutusten arviointi (Aluehallintovirasto AVI, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY-keskus, kunnan ympäristöviranomaisen)
- kemikaaliturvallisuuslupahakemukset ja turvallisuusselvitykset (kemikaalien laajamittainen käsittely ja varastointi, Tukes)
- VAK-lain mukaiset sisäiset pelastussuunnitelmat (Traficom)

- asealan elinkeinolupa (Poliisin lupahallinto)
- rakennusluvut (rakennusvalvonta)
- kaavoitus (kunnat, ELY-keskus)

7.6. Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa

Ilotulitteiden myynti

Ilotulitteiden myynnin ja kaupan varastoinnin valvonta keskittyy myyntiajalle 27.–31.12. Poliisia voidaan pyytää mukaan myyntipisteiden tarkastuksille. Lisäksi valvontaa voidaan tehdä yhdessä Tukesin kanssa.

Jakeluasemat

Jakeluasemien tarkastusväli on pääsääntöisesti 24 kk, kylmäasemien 60 kk. Tarkastuksien osalta tehdään yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Seveso-kohteet (kemikaalien laajamittainen käsittely ja varastointi)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto suorittaa laajamittaista kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittaviin kohteisiin tarkastuksia eli Seveso III -direktiivin mukaisiin kohteisiin. Pelastusviranomaisilla on mahdollisuus osallistua Tukesin tarkastuksille.

Ympäristölupaa vaativat kohteet

Pelastusviranomainen voi pyydetessä osallistua ELY-keskuksen (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirasto) tai kunnan ympäristöviranomaisen kutsumana ympäristölupaa vaativan kohteen tarkastukselle.

Puolustusvoimien kohteet

Puolustusvoimien hallinnassa olevat kohteet tarkastetaan yhteistoiminnassa joukko-osaston tai kohdetta hallinnoivat toimijan kanssa Puolustusvoimien ilmoittamilla valvontaväleillä. Kohteet, joita Puolustusvoimat eivät ole nimenneet Pelastuslain 83 § mukaisiksi salassa pidettäviksi kohteiksi tarkastetaan normaalisti valvontasuunnitelman mukaisesti. Laskutus toteutetaan pelastuslaitoksen voimassa olevan taksan mukaisesti.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ytimen muodostavat erilaiset asiantuntijaverkostot. Näiden ns. palvelualueiden jäsenet koostuvat 21 pelastuslaitoksen edustajista. Kemikaalivalvontaan liittyviä asioita käsitellään turvallisuuspalveluiden palvelualueella sekä vuonna 2017 perustetussa omassa asiantuntijaverkostossa, jossa Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on edustus. Ryhmässä haetaan yhdenmukaisia linjauksia ja toimintamalleja sekä pyritään kehittämään pelastuslaitosten toimintaa vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä. Kumppanuusverkoston perimmäisenä tavoitteena on kehittää pelastuslaitosten toimintaa siten, että tuotetut palvelut kansalaisille ovat laadukkaita, tehokkaita, taloudellisia ja perustuvat yhdenmukaiseen tulkintaan voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä.

Kumppanuusverkoston pelastuslaitoksen kemikaaliryhdyshenkilöt kokoontuvat lisäksi Tukesin kutsumana vuosittain ns. ”TUKES pela-päivään”. Tapaamisten ohjelmaan sisältyy asiantuntijaluentoja ja Tukesin tehtäviin kuuluvaa viranomaistoiminnan ohjausta.

7.6. Neuvonta

Päivystävä palotarkastaja neuvoo kuntalaisia öljylämmitykseen ja öljysäiliöihin liittyvissä asioissa, palavien nesteiden ja kaasujen säilytyksestä myymälähuoneistoissa, moottoriajoneuvosuojoissa, asuin-, toimisto-, majoitus-, päivähoito- ja kokoontumishuoneistoissa sekä ilotulituksen järjestämiseen liittyvässä menettelyssä. Erityiskohteita koskevasta neuvonnasta vastaa kemikaalivastuualueen palotarkastaja yhteistyössä riskienhallintapäällikön kanssa.

8. Resurssit

Kemikaalivalvontaan on varattu Pohjois-Savon pelastuslaitoksella päätoiminen palotarkastaja, jonka työnkuvan pääasiallisena tehtävänä on kemikaalivalvonnan hoitaminen pelastuslaitoksella. ”Kemikaalitarkastajan” lisäksi koko pelastuslaitoksen henkilöstö tekee kemikaalivalvontaa tehtäväkuvaan määritellyn mukaisella tasolla. Riskienhallintapäällikkö hallinnoi ja vastaa koko pelastuslaitoksen kemikaalivalvonnan kokonaisuudesta.

Tämän lisäksi jokainen palotarkastaja valvoo kemikaalien vähäistä käsittelyä ja varastointia sekä säilytystä omissa valvontakohteissaan. Päivystävän palotarkastajan tehtäviin kuuluu myös kemikaalivalvontaan liittyviä tehtäviä.

9. Tietojärjestelmät ja rekisterit

Kemikaalivalvontaa palvelevat seuraavat tietojärjestelmät ja rekisterit:

- Käytössä oleva palotarkastusohjelma
- Kemikaali-ilmoitusten ja päätösten paperiarkisto
- Tukesin ylläpitämä kemikaalitietopankki KemiDigi
- Säiliörekisteri

Tiedon siirtämiseen vanhoista paperimuodossa olevista päätöksistä nykyisiin sähköisiin tietojärjestelmiin tarvittaisiin lisää erillisiä resursseja. Nykytilassa tieto on hajallaan ja vaikeasti hallittavissa. Nykyinen palotarkastus ohjelma soveltuu huonosti kemikaali-ilmoitusten käsittelyyn ja päätösten kirjaamiseen sekä ilotulitekaupan varastoinnin ilmoitus-päätös-tarkastus -menettelyyn. Sähköinen asiointi ja siihen soveltuvat valmiudet eivät vielä toteudu ja asiaa parannetaan kansallisen valvontasovelluksen voimaan astuessa.

Kemikaalivalvonnasta vastaava palotarkastaja pitää yllä luetteloa kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia harjoittavista laitoksista ja välittää tiedon pelastustoiminnan suunnittelusta vastaaville henkilöille. Yhteisharjoitukset pelastusviranomaisen ja toiminnanharjoittajan kanssa on järjestettävä turvallisuusselvityslaitoksissa vähintään kolmen vuoden väliajoin. Harjoitusvelvoite toimintaperiaateasiakirjalaitoksissa sekä lupalaitoksissa poistui asetusmuutoksen yhteydessä 1.7.2015.

10. Henkilöstön kehittäminen

Palotarkastajien perehdytyksessä (riippuen henkilön osaamistaustasta) käydään läpi kemikaalivalvonnan perusteet, joilla valvontatoiminnasta voi suoriutua riittävällä ammattitaidolla yleisten palotarkastusten yhteydessä. Tarvittaessa voidaan hyödyntää jatkokoulutusta kemikaalivalvonnan jatkokoulutuksia, joita järjestävät esim. Pelastusopisto, SPPL ja Tukes.

Lisäksi sisäisesti järjestetään kemikaalivalvontaa koskevia koulutuksia osana onnettomuuksien ehkäisyn koulutuskokonaisuutta. Kemikaaliasioista vastaavan henkilöstön kouluttautumista tarkastellaan henkilökohtaisesti esihenkilön kanssa edellä mainittuja periaatteita hyödyntäen.

11. Seuranta ja vaikuttavuus

Kaikki pelastuslaitokselle saapuneet kemikaali-ilmoitukset käsitellään. Jos käsittelyn aikana ilmenee, ettei ilmoitusraja ylity, asiasta informoidaan asiakasta. Samoin jos kemikaalien varastointi- ja käyttömäärät ylittävät Tukesin luparajan, asiasta informoidaan sekä asiakasta että Tukesia. Kemikaali-ilmoitukset ja päätökset arkistoidaan kemikaalivalvonnasta vastaavan palotarkastajan toimesta. Tehdyt kemikaalipäätökset raportoidaan

myös vuosittain päivitettävään kemikaalivalvontasuunnitelmaan. Riskienhallintapäällikkö seuraa kemikaalivalvonnan laatua säännöllisesti.

Alla olevassa taulukossa (taulukko 1) on kuvattu kemikaalivalvonnan tilastoja vuodesta 2023. Vuoden 2025 osalta luvut voivat vielä muuttua varsinkin ilotulitevarastoinnin osalta, sillä ilmoitukset ilotulitteiden varastoinnista kaupan yhteydessä toimitetaan yleensä marraskuussa. Myös poliisin ilotulitusnäytösten lausuntopyynnöt ajoittuvat loppuvuoteen uuden vuoden juhlintaan. Lisäksi jotkut öljysäiliöiden tarkastuksia tekevät yritykset toimittavat öljysäiliöiden tarkastuspöytäkirjat loppuvuodesta yhdellä kertaa, joten oletettavasti niitä tulee vielä. Vuoden 2025 kemikaali-ilmoitusten osalta osa on vielä käsittelyssä, eikä päätöstä ole tehty. Ne kemikaali-ilmoitukset on kuitenkin kirjattu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 1. Kemikaalivalvonta vuosina 2023–2025.

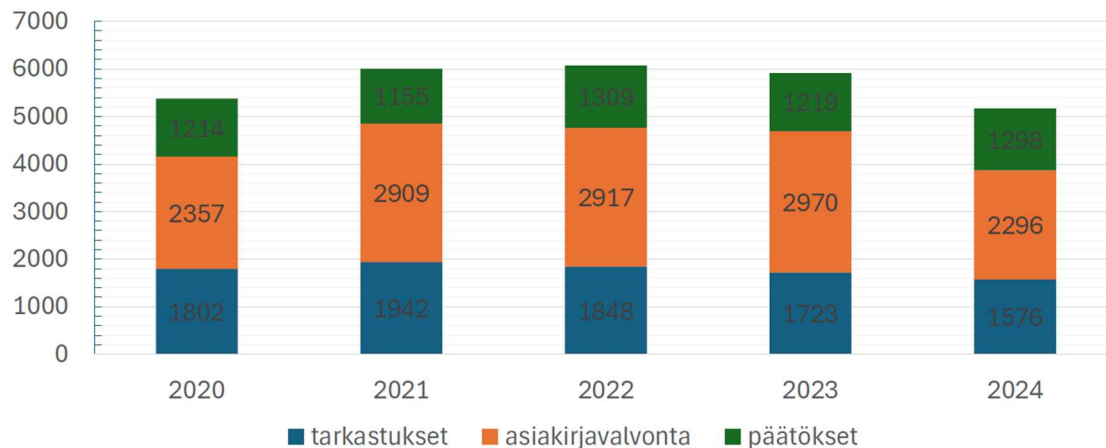
	2023	2024	2025 tilanne 10.11.2025
Kemikaali-ilmoitukset, pysyvä toiminta	20	15*	33*
Kemikaali-ilmoitukset, tilapäinen toiminta		3	5
Ilmoitus ilotulitteiden varastoinnista kaupan yhteydessä	53	65	34
Tehosteilmoitukset	1	10	16
Ilmoitus ilotulitteiden yksityisestä käytöstä		11	15
Lausunnon poliisille ilotulitusnäytöksistä	6	35	17
Pöytäkirjat öljysäiliöiden tarkastuksista/poistoista		207	15
Tilapäisen räjähdevaraston tarkastus		1	

*Lisäksi kolme ilmoitusta kohteista, joiden kemikaalien varastointimäärät eivät edellyttäneet kemikaali-ilmoituksen tekemistä.

Taulukosta huomataan, että vuonna 2025 kemikaali-ilmoituksia on toimitettu pelastuslaitokselle aiempia vuosia enemmän. Tämän arvioidaan johtuvan kemikaalivalvonnan prosessin kehittymisestä ja kemikaalivalvonnan tietoisuuden lisääntymisestä pelastuslaitoksen sisällä. Valvontatyötä osallistuvat pelastusviranomaiset tiedostavat kemikaalien turvallisuuteen ja ilmoitusmääriin liittyvät asiat paremmin ja tarvittaessa neuvovat asiakkaita palotarkastuksilla. Lisäksi kemikaali-ilmoituksia on tehty muiden viranomaisten yhteydenottojen perusteella. Esimerkiksi vuonna 2024 toteutettu Tukesin painelaitteiden valvonta paljasti kolme toiminnanharjoittajaa, joilta puuttuu kemikaalipäätös ja/tai käyttöönottotarkastus.

Kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehty valvontatoimenpiteet Suomessa vuosina 2020–2024 on esitetty kuvassa 2 (Lähde: Sisäministeriö). Tuloksista huomataan, että valtakunnallisesti päätösten määrä on hieman vähentynyt, mutta tarkastusten ja asiakirjavalvonnan määrät ovat pysyneet samalla tasolla. Taulukossa 2 (Lähde: Sisäministeriö) on tarkemmin kuvattuna vuoden 2024 Prontoon kirjatut pelastuslaitosten kemikaalilainsäädännön nojalla tehtyt tarkastukset ja päätökset.

Kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtyt valvontatoimenpiteet v.2020-2024 [Pronto]

Kuva 2. Kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtyt valvontatoimenpiteet Suomessa vuosina 2020–2024.

Taulukko 2. Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävät tarkastukset ja päätökset pääluokittain vuonna 2024.

Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtävät tarkastukset ja päätökset pääluokittain v. 2024				
Tehtävätyyppi	Tarkastuskäynnit	Asiakirjavalvonnat	Päätökset	Yhteensä
Luokittelemattomat	68	49	22	139
Vaarallisten kemiakaalien tarkastukset	1386			1386
Öljy-, hake- ja pellettilämmityslaitteistojen tarkastukset ja katsastukset	48			48
Ilotulitemyyntipaikan tarkastus	13			13
Ilotulitemyyntipisteen tarkastus	60			60
Nestekaasulaitoksen määräaikaistarkastus	1			1
Kemikaalipäätökset			474	474
Räjähdepäätökset (esim. ilotulitteiden myynnit)			515	515
Päätökset ilotulitteiden ja erikoistehosteiden käytöstä			287	287
Öljysäiliöiden tarkastuspöytäkirjat		2212		2212
Nestekaasulaitteistojen tarkastuspöytäkirjat		3		3
Lausunto		3		3
Lausunto öljysäiliön poistosta		1		1
Neuvonta		25		25
Neuvottelu		3		3
Tietoa ei ole kirjattu				0
Yhteensä	1576	2296	1298	5170

Ilotulitteiden varastointipaikkojen osalta määrissä ei odoteta tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Valtakunnallisella tasolla Tukes kokoaa tietoa ilotulitteiden aiheuttamista onnettomuuksista. Vuodenvaihteen 2024–2025 ilotulitukset aiheuttivat 17 silmävammaa (lähde: Silmälääkäriyhdistys) ja 39 loukkaantumista (lähde: THL). Ilotulitteiden aiheuttamat tulipalot on kuvattu taulukossa 3. Rakennuspalojen määrä on pysynyt ennallaan. Muiden tulipalojen määrä vaihtelee enemmän vuosittain ja vuodenvaihteessa 2024–2025 tulipaloja syttyi aiempia vuosia enemmän. Ilotulitteet eivät ole aiheuttaneet merkittäviä onnettomuuksia Pohjois-Savon alueella.

Taulukko 3. Ilotulitteiden aiheuttamat tulipalot Suomessa aikavälillä 27.12.–5.1. vuosina 2014–2025.

Tulipalot	2014- 2015	2015- 2016	2016- 2017	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022- 2023	2023- 2024	2024- 2025
Rakennuspalot	3	3	6	3	3	6	5	4	3	9	6
Tulipalot yhteensä	75	136	106	67	63	99	75	79	67	75	125

Koronavuosien jälkeen ilotulitusnäytösten määrät ovat hieman nousseet, mutta vallitsevan taloudellisen tilanteen sekä ympäristötietoisuuden odotetaan hillitsevän myynnin kasvua. Myös tehosteilmoitukset ovat lisääntyneet viime vuosina, sillä tehosteita käytetään festivaaleilla yhä enemmän. Tehosteiden käyttö tai ilotulitusnäytökset eivät ole aiheuttaneet onnettomuuksia Pohjois-Savon alueella.

12. Kehitystyö

Kemikaalivalvontaan liittyvä lainsäädäntö muuttuu tiheään tahtiin, minkä vuoksi lainsäädännön ja alan seuranta koetaan tärkeäksi. Mm. Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu luonnokset valtioneuvoston asetuksiksi vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012) ja vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta. Turvallisuusvaatimusasetukseen lisättäisiin polttonesteen jakeluasemien turvallisuutta koskevat säännökset. Samalla esitetään kumottavaksi vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemalla annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätös (415/1998).

Kemikaalialan kehitys, esimerkiksi bio- ja maakaasun sekä vedyn lisääntynyt varastointi ja käyttö haastaa pelastuslaitoksia kouluttautumaan ja vastaamaan muutoksiin. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen valvontasuunnitelman lähtökohtana on riskiperusteisuus, joka huomioidaan myös kemikaalivalvonnassa. Kemikaali-ilmoitusten myötä saadaan lisätietoa kohteiden määräaikaiseen valvontaan. Lisäksi yhteistyö eri sidosryhmien kanssa, esimerkiksi osallistuminen Tukesin määräaikaistarkastuksiin, tuo hyödyllistä lisätietoa kohteiden turvallisuuskulttuurista ja alan kehittymisestä.

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu tiiviisti Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kemikaaliturvallisuuden asiantuntijaverkoston toimintaan. Asiantuntijaryhmässä laaditaan ohjeita ja osallistutaan kansallisiin työryhmiin. Kemikaaliturvallisuuden asiantuntijaverkostossa olevat jäsenet jalkauttavat verkoston kautta saatavaa tietoa pelastuslaitoksen käyttöön.

Kemikaali-ilmoitusten käsittelyn odotetaan paranevan WiseMaster-palotarkastusohjelmiston korvaavan Onnettomuuksien ehkäisy -järjestelmän käyttöönoton myötä. Uusi ohjelmisto on arvioitu otettavan käyttöön vuoden 2026 aikana. Käyttöönoton myötä ilmoitusten käsittelyn odotetaan yhtenäistyvän eri pelastuslaitosten kesken. Lisäksi OE-järjestelmään mahdollisesti myöhemmin yhdistettävä sähköisen asioinnin odotetaan helpottavan asiakkaan ilmoituksen tekemistä.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on myös kehitettävää kemikaalikohteiden kokonaiskuvan hallitsemisessa, sillä kemikaalipäätöksiä on vuosien saatossa arkistoitu vaihtelevasti eri paikkoihin. ”Kemikaalirekisterin” ylläpidon arvioidaan paranevan OE-järjestelmän käyttöönoton myötä. Lisäksi valvontatyötä tekevien tietoisuus kemikaalivalvonnasta lisää dokumenttien parempaa hallintaa.

Liite 1. Kemikaalivalvontakohteet

Valvontakohte	Valvonnan peruste	Valvonta	
Öljylämmityslaitteiston asennus	Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)	Käyttöönottotarkastus 3 kk:n kuluessa käyttöönotosta	Yleisten palotarkastusten yhteydessä
Maanalaiset öljysäiliöt	KTM:n päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (1199/1995)	10 v / säiliön luokan mukaan	Yleiset palotarkastukset / tarkastusliikkeen raportit
Vaarallisten kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Päätös ja käyttöönottotarkastus ennen käyttöönottoa	Yleisten palotarkastusten yhteydessä
Palavan nesteen varastointi jakeluasemalla	KTM:n päätös vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista jakeluasemalla (415/1998)	Käyttöönottotarkastus ennen käyttöönottoa	Yleisten palotarkastusten yhteydessä
Vaarallisten kemikaalien laajamittainen käsittely ja varastointi: turvallisuusselvityslaitos ulkoinen pelastussuunnitelma + harjoitukset	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Harjoitus 3 v välein, palotarkastus valvontasuunnitelman mukaisesti	Tukes + yleiset palotarkastukset
Vaarallisten kemikaalien laajamittainen käsittely ja varastointi: toimintaperiaateasia-kirjalaitos	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Palotarkastus valvontasuunnitelman mukaisesti	Tukes + yleiset palotarkastukset
Ammattimaiset ilotulitusnäytökset	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Lausunto poliisille	Poliisi
Erikoistehosteiden käyttö yleisötilaisuudessa	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Tarkastus ennen tapahtumaa	
Ilotulitteiden myynti ja varastointi kaupan yhteydessä	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Tarkastus myyntiaikana	
Asealan elinkeinoharjoittajat	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Lausunto ja tarkastus käyttöönoton yhteydessä, palotarkastukset valvontasuunnitelman mukaisesti	Yhteistarkastukset poliisin kanssa
Räjähteiden valmistus	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Yleinen palotarkastus valvontasuunnitelman mukaisesti	Tukes
Maakaasun/biokaasun jakeluasema	VNa maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009) Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Valvontasuunnitelman mukaisesti	Yleisten palotarkastusten yhteydessä, Tukes

Räjähdyssuojausasiakirjat	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Valvontasuunnitelman mukaisesti osana palotarkastusta	
Räjähteiden tilapäinen varastointi	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)	Käyttöönottotarkastus Tukesin pyynnöstä	
Radioaktiiviset aineet /säteily	Pelastuslaki (379/2011)	Valvontasuunnitelman mukaisesti osana palotarkastusta	STUK